

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра філософії та культурології

06-07-213М

Методичні вказівки

до практичних занять та з навчальної дисципліни
«Вступ до спеціальності»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Креативна та
цифрова культура» спеціальності 034 «Культурологія»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 7
від 28 грудня 2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до практичних занять з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Креативна та цифрова культура» спеціальності 034 Культурологія денної та заочної форм навчання. [Електронне видання] / Сарнавська О. В. – Рівне : НУВГП, 2023. – 28 с.

Укладач:

Сарнавська О. В. – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та культурології НУВГП.

Відповідальний за випуск:

Шадюк Т. А., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та культурології,
завідувач кафедри філософії та культурології НУВГП.

Керівник групи забезпечення спеціальності:

Коберська Т. А., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та культурології НУВГП.

© О. В. Сарнавська, 2023
© Національний університет
водного господарства та
природокористування, 2023

Зміст

Вступ	3
Структура навчальної дисципліни	
Методичні поради по підготовці до практичних занять та модульного тестування	6
Плани практичних занять	10
Практикум візуального контролю:	21
Методи оцінювання знань	23
Рекомендована література	25

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Вступ до спеціальності» є пропедевтичною у культурології й вивчає та досліджує культурологічну ситуацію від минулого до сучасності з означенням тенденцій і перспектив її розвитку. У межах програми передбачено ознайомлення студентів із основними проблемними блоками, що будуть викладатися їм у майбутньому в рамках культурологічних дисциплін.

Даний курс пропонує ґрунтовний теоретичний аналіз сутності філософської та суспільно-історичної природи та феномену культури, знайомить з основними методологічними основами культурології, її міждисциплінарним полем співпраці, основними культурологічними концепціями, філософсько-культурологічними ідеями її розгортання в площині історії, а також сучасних культурних парадигм глобалізованого та мультикультурного суспільства.

Набуття знань з культурології є вагомою основою у формуванні професійної компетентності, сприяючи вихованню у студентів високих духовних запитів, толерантного відношення, досягненню злагоди у суспільстві через культурні комунікації.

Метою вивчення дисципліни є сприяння розвитку світоглядної, методологічної та комунікативної культури майбутніх фахівців-культурологів, формування знань й розуміння ситуації культури у світі та Україні, а також актуальних тенденцій розвитку сучасного культурології; осмислене використання теоретичних й практичних знань у викладанні культурологічних дисциплін, оволодіння навичками щодо взаємодії сфери різних організацій культурного спрямування з мас-медіа, розв'язанні міжкультурних непорозумінь та налагодження діалогу з представниками різних культурних, громадських й державних організацій.

Завдання:

- визначення структури культурології та міждисциплінарних досліджень культури;
- розкриття основних принципів, методологічних підходів та сучасних напрямків в культурологічних дослідженнях;

- з'ясування міждисциплінарних зв'язків культурології як філософської дисципліни в площині сучасної гуманітаристики;
- осмислення основних культурологічних концепцій та філософсько-історичних характеристик культури;
- засвоєння принципів свободи творчості та культурного самовираження та толерантності у контексті діалогу масової та елітарної культури;
- виховання світоглядних і духовно-моральних ціннісних орієнтацій у сучасному мультикультурному середовищі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» студент повинен **знати**:

- специфіку та структури академічної та дисциплінарної культурології;
- термінологію, основні принципи та методи культурологічного знання;
- філософські, естетичні, психологічні та історико-регіональні характеристики культури;
- культурні особливості світового співтовариства, сучасні культурні парадигми;
- світоглядно-гуманістичний зміст культурних процесів України у європейському контексті;
- роль культури в сучасних інтегративних процесах, вирішенні міжнаціональних, міжетнічних, релігійних, політичних конфліктів, соціально-політичних рухах.

Уміти:

- розрізняти культуру як феномен та інституційну форму її існування й розуміти значення впливу різних культур світу на формування культурних та цивілізаційних спрямувань людства;
- об'єктивно оцінювати та аналізувати різноманітні культурологічні концепції, застосовувати одержані знання при вирішенні професійних завдань, дослідженні тих чи інших культурологічних ситуацій та проблем;
- обґрунтовувати власну світоглядну позицію щодо значення культури у особистісному та суспільному житті;
- аналізувати міжкультурні ситуації, причини міжкультурних конфліктів, що складаються в різних країнах, знаходити шляхи виходу з них;

- проявляти відкритість, терпимість та толерантне відношення щодо різних культурних особливостей, переконань та цінностей;
- налагоджувати медійну міжкультурну комунікацію між організаціями, товариствами, фондами та суспільством;
- практично використовувати набуті знання для сприяння досягнення міжкультурної злагоди в суспільстві.

Методичні рекомендації щодо підготовки практичних занять:

Семінарські заняття є ефективною формою закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях та під час самостійної роботи з навчальною і науковою літературою з метою прищеплення студентам навичок творчого мислення, самостійного формулювання та висловлювання власних думок, а також захисту висунутих наукових положень та висновків.

Семінари проводяться у формі дискусії навколо попередньо визначеної теми, на підставі індивідуально виконаного завдання, відповідно до поданого плану. Умовою якісної підготовки є оволодіння культурологічними поняттями та категоріями. Під час підготовки студент повинен користуватися як базовою, так і допоміжною літературою, вивчаючи культурологічну спадщину через першоджерела. До кожної теми подаються контрольні питання для самостійної перевірки засвоєних знань. Поглибленому вивченню окремих питань сприяють індивідуальні завдання та проблемні теми для обговорення й презентацій, готуючи які, студенти мають можливість виявити аналітичні та розвинути творчі здібності й набуті нових фахових компетентностей.

1.1. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин			
	Лекції	Прак.з.	СРС	Разом
1	2	3	4	5
Модуль 1				
Змістовий модуль 1. Культурологія як наукова дисципліна та галузь гуманітарного знання. Філософський аналіз культури				
Тема 1. Вступ до спеціальності як пропедевтичний курс до спеціальності.	2	2	7	11
Тема 2. Культурологія як феномен культурологічного аналізу.	2	2	7	11
Тема 3. Онтологія культури.	2	2	7	11
Тема 4. Феноменологія культури.	2	2	8	12
Модуль 2				
Змістовий модуль 2. Типологія культури				
Тема 5. Історичні форми культури: від ранніх форм культури до культури Нового часу. Проблематичність професії культуролог у сучасному світі.	2	2	7	11
Тема 6. Культура світового співтовариства, сучасні культурні парадигми.	2	2	7	11
Тема 7. Особливості української культури в європейському контексті.	2	2	8	12
Тема 8. Сучасна культурологія в умовах мультикультурних та	2	2	7	11

глобалізаційних процесів світової культури.				
Усього годин	16	16	58	90

1.2 Теми практичних занять

№ з/п	Теми	Кількість годин
1.	Теоретичний та практичний виміри культурології як комплексної дисципліни. Професія культуролог у сучасному світі.	2
2.	Культура як соціально-духовний феномен. Структура та функції культури. Виклики сучасної української культури.	2
3.	Онтологічні аспекти культури. Культура та природа, культура та цивілізація, еволюція культури.	2
4.	Феноменологія культури. Релігія, філософія, політика, наука, художня культура.	2
5.	Історичні форми культури: від ранніх форм культури до культури Нового часу.	2
6.	Культура світового співтовариства Нового часу, сучасні культурні парадигми	2
7.	Особливості української культурології в європейському контексті.	2
8.	Сучасна культурологія в умовах мультикультурних та глобалізаційних процесів світової культури	2
	Разом	32години

1.3 Завдання для самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теорії культури.	7
2.	Філософське витлумачення феномену культури.	7
3.	Історичне витлумачення феномену культури.	7
4.	Проблеми соціокультурної динаміки.	8
5.	Особливості сучасної української культури, тенденції та перспективи подальшого розвитку.	7
6.	Особливості інформаційної культури.	7
7.	Сучасне мистецтво як феномен культури.	8
8.	Особливості культурологічних досліджень.	7
	Разом	58

2. Методичні поради по підготовці до практичних занять та модульних контролів

Практичні заняття є важливою формою оволодіння необхідними знаннями з дисципліни «Вступ до спеціальності». Студент готується до практичного заняття на основі поданого плану і програми обговорення, використовуючи рекомендовану літературу. До уваги студентів також індивідуальні практичні завдання та тести різних рівнів складності, що розміщуються на навчальній платформі Moodle.

Тести мають на меті ознайомити студента з типами питань, які можуть входити до складу модульного контролю. До тестових завдань першого рівня складності належать достатньо прості запитання, які націлені на вибір однієї правильної відповіді щодо визначень, понять, ознак, характеристик, історичних періодів, авторів-культурологів, їх праць або концепцій.

Другий, середній рівень складності (може мати дві правильні відповіді) вимагає орієнтування у визначеннях, знань глибинної сутності культурних явищ, а також вміння встановлювати зв'язки між подібними та відмінними закономірностями у розвитку культур різних народів світу.

Третій рівень складності – найвищий, передбачає вміння зіставляти, встановлювати співвідношення міжкультурними здобутками та ареалами їх походження або міжкультурними здобутками, творами мистецтва та їх авторами, митцями, або між поняттями та їх визначенням тощо.

Упродовж курсу вивчення дисципліни для достатнього засвоєння тематики студенту пропонується ознайомитись зі змістом тем, винесених на самостійне опрацювання, а також виконувати завдання в тій чи іншій формі, наприклад: розгорнена відповідь на проблемне питання організація диспуту чи навчальної гри по вибраній проблемі; реферування творів сучасних авторів з проблематики світової культури і виступ з доповіддю; написання есе за обраним крилатим виразом, афоризмом, цитатою, матеріалом мультимедіа; підготовка мультимедійної презентації із текстовим та ілюстративним вмістом за вибраним питанням; створення подкасту на актуальну культурознавчу тематику; складення анотації, плану обговорення мультимедійного контенту (відео, аудіо, фото, графіка) на актуальну культурознавчу тематику; створення анкети для дослідження стану розвитку сучасної культури чи аналізу окремих її аспектів; візуальний аналіз мистецького твору; створення рейтингів мистецьких проєктів, блогерського популяризаторського контенту у сфері культури та мистецтва; підготовка відгуку про подію, участь або відвідання заходу культурно-мистецького спрямування; написання анонсів про майбутні події мистецько-культурного спрямування; здійснення інформаційно-аналітичного дослідження з можливістю подальшого опублікування тез для участі в конференції, круглому столі на теми, що пов'язані з нинішнім станом розвитку світової культури; здійснення наукового міні-дослідження та підготовка публікації у студентське наукове видання.

Плани практичних занять

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Культурологія як наукова дисципліна та галузь гуманітарного знання. Філософський аналіз культури

Тема 1. Теоретичний та практичний виміри культурології як комплексної дисципліни. Професія культуролог у сучасному світі.

Основні поняття та категорії: глосарій, культурологія, культура, філософія культури, культурологічна парадигма, гуманітаристика, антропологія, культурпсихологія, політична культура, релігійна культура.

План

1. Особливості становлення культурології як галузі гуманітарного знання.
2. Структура, методи та принципи культурології. Міждисциплінарність культурології.
3. Сутність культури та її структурні елементи.
4. Основні культурологічні концепції.
5. Професія культуролог у сучасному світі.

Контрольні запитання:

1. Визначте етапи становлення, місце і роль культурології в системі гуманітарних знань.
2. Розкрийте основні аспекти структури культурології.
3. Охарактеризуйте класи понять та термінів культурології. Глосарій культурології.
4. Якими є принципи та методи культурології?
5. Яку роль відіграє культурологія в житті сучасного українського суспільства?

Індивідуальні завдання:

1. Проаналізуйте міждисциплінарне поле культурології.
2. Охарактеризуйте значення культурології у сучасному житті.
3. Значення професії культуролога у сучасних реаліях.
4. Прокоментуйте вислів французького філософа К. Леві Строса про те, що ХХІ століття буде століття гуманістичної культури або його не буде взагалі.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Предмет та історія культурології.

2. Порівняйте основні розділи культурології. Визначте: предмет дослідження кожного розділу і його головні завдання; спільне і відмінне в них.
3. Визначте, які з методів дослідження можна використати для вирішення теоретичних завдань культурології.
4. Які методи наукового дослідження можна зарахувати до специфічних методів культурології?
5. Сучасна зарубіжна культурологія: персоналії, основні підходи.

Тема 2. Культура як соціально-духовний феномен. Структура та функції культури. Виклики сучасної української культури.

Основні поняття та категорії: культура, матеріальна культура, артефакт, духовна культура, світова культура, локальна культура, національна культура, етнічна культура, регіональна культура, домінуюча культура, субкультура, контркультура, елітарна культура, масова культура, народна культура.

План

1. Культура як предмет філософського осмислення. Наукові підходи до тлумачення сутності культури.
2. Культура як соціальне явище.
3. Культура як духовно-моральна цінність.
4. Типи та види культур. Морфологія культури.
5. Структура культури.
6. Функції культури. Поліфункціональність культури.

Контрольні запитання:

1. Що визначає гуманістичний потенціал культури?
2. Охарактеризуйте соціальні, гносеологічні, онтологічні та психологічні чинники культури.
3. Які критерії класифікації культур є найважливішими?

Індивідуальні завдання:

1. Підготуйте презентацію про народну культуру.
2. Підготуйте презентацію про масову культуру.

3. Підготуйте презентацію про елітарну культуру, її позитивні та негативні риси та значення.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Визначте співвідношення понять «культурологія» і «культура».
2. Визначте власне розуміння поняття «культурна людина».
3. У чому відмінність матеріалістичного і ідеалістичного підходів до визначення культури?
4. Прокоментуйте зміст поняття «культура» з позиції соціологічного підходу.
5. Як Ви розумієте визначення культури: «Культура є абстракція» (А. Кребер і С. Клакхон)?
6. Сформулюйте основні ознаки елітарної, масової і народної культур.
7. Проаналізуйте основну ідею формування людини сучасного типу, переглянувши відео, розкрийте етапи та особливості антропосоціогенезу

Тема 3. Онтологічні аспекти культури. Культура та природа, культура та цивілізація, еволюція культури

Основні поняття та категорії: природа, культурна еволюція, цивілізація, аграрна цивілізація, індустріальна цивілізація, постіндустріальна цивілізація, динаміка культури, традиції, новації, прогрес, регрес, культурно-історична епоха.

План

1. Співвідношення природного і культурного. Людина як продукт біологічної і культурної еволюції. Гармонізація взаємовідносин між людиною і природою.
2. Взаємовідносини культури і цивілізації. Підходи до визначення сутності цивілізації. Типологія та сутність цивілізацій.
3. Динаміка соціокультурного процесу. Часова шкала динамічних процесів у культурі. Макродинамічні та мікродинамічні моделі культури.

Контрольні запитання:

1. Охарактеризуйте основні теорії походження людини.

2. Співвідношення культури та цивілізації. Дайте коротку характеристику основних позицій.

Індивідуальні завдання:

1. Сформулюйте основний принцип моделювання розвитку цивілізацій М. Данилевського.
2. Користуючись схемами, порівняйте концепції цивілізаційного розвитку М. Данилевського, О. Шпенглера й А. Тойнбі.
3. Проаналізуйте розуміння М. Бердяєвим співвідношення феноменів культури та цивілізації.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. У чому, на Вашу думку, відмінність у ставленні до природи первісної і сучасної людини?
2. Як Ви вважаєте, чи впливає екологічна криза на розвиток культури? Визначте, який зміст вкладав О. Шпенглер у поняття «культура» і «цивілізація». Чи згодні Ви з твердженням О. Шпенглера?
3. Чим відрізняються унітарна і локально-історична інтерпретації поняття «цивілізація»?
4. Визначте критерії типології цивілізацій за технократичним підходом. Коротко охарактеризуйте сутність діахронічного і синхронічного підходів до створення динамічної моделі культури.
5. Визначте основні критерії прогресивно-поступального, циклічного і хвильового підходів до періодизації культури.
6. Сформулюйте основний принцип моделювання розвитку цивілізацій М. Данилевського.

Тема 4. Феноменологія культури. Релігія, філософія, політика, наука, художня культура

Основні поняття та категорії: релігія, релігійна свідомість, релігійні почуття, культ, обряд, молитва, релігійні організації, християнство, іслам, буддизм, політична культура, політична субкультура, політична свідомість, політичний досвід, політичні інтереси, наука, наукознавство, ідея, науково-технічна революція, наукова праця, художня культура, художня картина світу, художній образ, художній напрям.

План

1. Релігія як феномен культури.
2. Особливості політичної культури.
3. Наука та техніка як феномени нової культури.
4. Художня культура.

Контрольні запитання:

1. Визначте спільні риси світових релігій. Чому світові релігії – це релігії страждання?
2. Буддизм: духовний напрям чи релігія?
3. Який вплив буддизму на духовне життя та культуру народів світу?
4. Зробіть порівняльний аналіз особливостей православного і католицького та протестантського віровчення.
5. У чому особливості віровчення та культури в ісламі? Охарактеризуйте основні течії.

Індивідуальні завдання:

1. Підготуйте презентацію про сучасні політичні системи світу.
2. Підготуйте презентацію про розвиток науки та технологій.
3. Проаналізуйте позитивні та негативні значення науки та прогресу в культурі сучасного світу.
4. Підготуйте презентацію про сучасну художню культуру.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Чим розрізняються між собою ідеалістичні концепції сутності релігії?
2. Порівняйте християнський і мусульманський Символи віри.
3. Визначте основні риси пізніх національних релігій.
4. Чим відрізняються такі типи релігійних організацій, як церква, секта і деномінація?
5. Визначте, чи прийнятне для Вас віровчення буддизму про «чотири благородні істини» Визначте основні елементи культури політичної свідомості.
6. Охарактеризуйте особливості політичних культур за тоталітарного, авторитарного і демократичного режимів.
7. Що означає термін «політична субкультура»?
8. Розкрийте зміст понять «наука» і «наукознавство».
9. У чому спільність і відмінність природознавчих і суспільних наук?
10. Проаналізуйте критерії науковості .

11. Назвіть суб'єкти наукового виробництва та охарактеризуйте соціальні відносини між ними.
12. Порівняйте поняття «ерудиція» і «кваліфікація».
13. Визначте роль ученого в науковому виробництві. Розкрийте зміст поняття «художня культура».
14. Визначте роль «художньої картини світу» в житті людини.
15. Назвіть суттєві відмінності біологічної і психоаналітичної теорій походження мистецтва.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Типологія культури

Тема 5. Історичні форми культури: від ранніх форм культури до культури Нового часу

Основні поняття та категорії: типологія культури, ідеальний тип культури, міф, культ, анімізм, тотемізм, фетишизм, магія, табу, шаманізм, античність, космоцентризм, антропоцентризм, теоцентризм, романський стиль, готичний стиль, гуманізм.

План

1. Основні особливості та критерії типології культур.
3. Ранні форми культури. Перехід від архаїки до цивілізації. Феномен Сходу.
4. Античність як тип культури.
4. Культура епохи Середньовіччя. Візантійська культура.
5. Культура доби Відродження.

Контрольні запитання:

1. Сформулюйте головні особливості культури Стародавнього Сходу.
2. Які ідеї Античної культури є актуальними для сьогодення.
3. Проаналізуйте спадкоємність Візантійської культури та культури України.

Індивідуальні завдання:

1. Що означає термін «типологія»?
2. Проаналізуйте, як, згідно К. Ясперсу, змінюється світосприйняття людини в «осьову епоху». Як Ви вважаєте, чому він обрав для характеристики переходу від міфологічного мислення до раціонального осягнення світу такий метафоричний вислів як «осьова епоха»?
3. Порівняйте культурно-історичну типологію культури, структурну типологію і типологію за методом «ідеальних типів». У чому їх відмінність?
4. Охарактеризуйте основні риси міфу.
5. Які стилі європейського Середньовіччя Ви знаєте? Порівняйте їх.
6. Дайте оцінку світогляду епохи Відродження.
- 6.Що, на Ваш погляд, зумовило злам у формах культури в ХХ ст., глобальний розрив із попередніми тенденціями мистецтва?

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Охарактеризуйте прояви міфологічного світогляду для сучасності..
2. Проаналізуйте актуальність античності для сьогодення..
3. Роль релігії в самоідентифікації європейців.

Тема 6. Культура світового співтовариства Нового часу, сучасні культурні парадигми

Основні поняття та категорії: наука, реалізм, романтизм, імпресіонізм, постімпресіонізм, символізм, модернізм, абстракціонізм, дадаїзм, експресіонізм, кубізм, перформанс, акціонізм, інформаційний простір.

План

1. Загальна характеристика культури доби Реформації..
2. Культурні особливості Нового часу..
3. Культура Просвітництва та її вплив на подальшу культуру Європи.

4. Особливості культури XIX століття.
5. Сучасні культурні парадигми.

Контрольні запитання:

1. Охарактеризуйте гуманізм як стиль думки і стиль життя епохи Відродження.
2. Що таке секуляризація культури.
3. Позитивні та негативні здобутки Реформації.
4. У чому полягає криза сучасної культури.

Індивідуальні завдання:

1. Охарактеризуйте підстави єдності західного типу культури.
2. Проаналізуйте особливості модерної та постмодерної культури.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Якими є етапи індустріалізації та урбанізації західноєвропейської культури.
2. Охарактеризуйте феномен глобалізації та перспективи розвитку національних культур.
3. Дайте характеристику феномену мультикультуралізму.

Тема 7. Особливості української культури в європейському контексті

Основні поняття та категорії: поліетнічна цивілізація, трипільля, скіфська культура, іконопис, національна культура, патріотизм.

План

1. Культура історичних предків українського народу.
2. Формування і розвиток власне національної культури.
3. Класична українська культура.
4. Особливості новоукраїнської культури.

Контрольні запитання:

1. Проаналізуйте значення трипільської культури.

2. Дайте характеристику особливостям генези національної культури.

Індивідуальні завдання:

1. Підготуйте презентацію про взаємовплив культури Київської Русі та Західної Європи.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Охарактеризуйте феномен українського ренесансу.
2. Особливості культури українського модерну.
3. Визначте характерні риси культури незалежної України та перспективи її розвитку.

Тема 8. Сучасна культурологія в умовах мультикультурних та глобалізаційних процесів світової культури

Основні поняття та категорії: культурний простір, глобалізація, модернізація, постмодернізм, мультикультуралізм, культурна універсалізація, інформатизація, віртуальна культура.

План

1. Культурний простір та культурні зв'язки. Взаємодія національного і загальнолюдського в культурі
2. Глобалізація як сучасна форма інтернаціоналізації. Національні культури в умовах глобалізації .
3. Мультикультуралізм як культурна ситуація сучасності..
4. Східна та західна парадигми культури сучасності.

Контрольні запитання:

1. Проаналізуйте сучасну ситуацію культурного простору країн Західної Європи.
2. Порівняйте концепції культури Р. Гвардіні, Ю. Хабермаса та Г. Фая.

Індивідуальні завдання:

1. Означте які, за З. Фрейдом, етапи вимирання релігії?
2. Які функції, згідно з Б. Малиновському, виконують у суспільстві магія, релігія і наука? Чому розвиток науки не призводить до повного витіснення магії і релігії?

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Підготувати презентацію про особливості глобалізації сучасного світу.
2. Підготувати презентацію про особливості мультикультуралізму сучасного світу.
3. Проаналізуйте особливості віртуальної культурного простору.
4. Релігія і демократія в глобальному контексті.

4. Практикум візуального аналізу: методичні поради та приклади.

Візуальний (або формальний) аналіз є основною одиницею художньо-історичного, мистецького опису. Для візуального аналізу можуть використовуватись різноманітні джерела: інформація про твір мистецтва, художні журнали, наукові книги. Можна зробити як стислий, так і детальний візуальний аналіз. Візуальний аналіз може бути окремим самостійним завданням, есе або частиною розширеного наукового дослідження (статті, тез доповіді, виступу на конференції тощо).

Мета візуального аналізу – розпізнати та зрозуміти вибір засобів художньої виразності, який зробив художник, працюючи над створенням твору мистецтва, а також як формальні властивості твору мистецтва (засоби художньої виразності) передають ідеї, зміст або значення. Спостерігаючи і пишучи про окремі частини арт-об'єкта, ви будете краще розуміти арт-об'єкт в цілому.

Візуальний аналіз стосується формального характеру твору мистецтва в цілому або його елементів, візуальних атрибутів, таких як колір, лінія, простір, текстура, матеріал і розмір, масштаб. Візуальний аналіз також може включати історичний аналіз контексту або різні інтерпретації значення твору мистецтва. Візуальний аналіз – це також важлива частина візуальної грамотності, навичка, яка допомагає людям читати й критично інтерпретувати зображення, будь то в музеї, у соціальних мережах, у рекламі або новинному контенті. Як громадяни ХХ століття, ми постійно стикаємося з візуальними ЗМІ. Практика візуального аналізу відточує навички критичного судження і допомагає людям шукати відповіді замість пасивного сприйняття інформації. Це особливо важливо при викритті ідеологій, які можуть ховатися, здавалося б, під нейтральними образами або дів-фейками.

Покрокові методичні поради з прикладами

Щоб написати роботу з візуального аналізу, ви повинні уважно придивитися до арт-об'єкта — до картини, скульптури, архітектурної конструкції, фотографії тощо і перенести свої візуальні спостереження у письмовий текст. Якщо Ви користуєтесь ілюстраціями з книги чи інтернет-зображеннями, обирайте найбільш читабельний арт-об'єкт (який можна добре розглянути).

Візуальний аналіз не просто фіксує ваші спостереження. Він також має на меті формулювання тез-суджень щодо твору мистецтва.

1. Розгляньте оригінальний твір чи ілюстрацію та запишіть свої спостереження. Намагайтесь бути точним. Розгляньте композицію, кольори, текстури, розміри, простір, масштаби та інші візуальні й матеріальні атрибути твору мистецтва. Вийдіть за межі свого першого враження. Зосередьтеся. Це займе деякий час – дайте вашому оку увібрати зображення. Уникайте інтерпретаційних імпульсів і символічного тлумачення. На цьому етапі також уникайте читання про мистецький твір, за винятком основної інформації, наприклад заголовка і дати твору мистецтва на етикетці музейного експонату тощо.

2. Сформулюйте основну тезу-судження. Ваше твердження може базуватись, зокрема, на одній з таких аналітичних дій: 3. Аргументуйте свою основну тезу-судження за допомогою аналізу візуальних деталей.

Проаналізуйте засоби художньої виразності: лінії, колір, форму, текстуру та матеріал, масштаб тощо. Спрямуйте свій опис. Беріть до уваги лише ті елементи, які підтверджують вашу основну тезу – судження.

Організуйте свої спостереження в логічному порядку таким чином, щоб вони працювали на вашу ідею. Ви можете, наприклад, провести уявну лінію через картину, рухаючись по вертикалі від заднього плану (фону) до переднього плану (фону), порівнюючи величини простору; або зліва направо, або по діагоналях. Розглядайте, починаючи з композиції і переходьте до матеріалу, або навпаки. Можливими є багато підходів; виберіть ту структуру опису, яка має сенс для вашої основної тези-судження. Далі можна представити предмет зображуваного (люди, пейзаж, речі, безпредметна абстракція тощо), а потім описати його.

Методи оцінювання знань

Модульна форма контролю включає в себе наступні форми робіт та оціночні бали за їхнє виконання

№№ з.п	Види навчальної діяльності	Оціночні бали
1.	Відвідування лекційних занять	1 б. за 2 год.
2.	Вирішення тестових завдань	1 б. за 1 завд.
3.	Доповідь на семінарському занятті	3 б. за виступ
4.	Участь у дискусії під час семінарського заняття	2 б.
5.	Постановка проблемних запитань	1 б.
6.	Виконання творчого індивідуального завдання	3 б. за 1 завд.
7.	П'ятихвилинка з основних понять до теми	2 б.
8.	Підбірка відеоматеріалів (художніх, документальних фільмів та відеороликів) на історико-релігійну тематику з анотацією	2 б. за 1 тему
9.	Участь у конкурсі студентських наукових робіт	10 б.
10.	Участь у олімпіаді або в засіданні круглого столу	3 б.
11.	Підготовка інтелектуального проекту-есе по проблемі	5 б.
12.	Огляд літератури та дослідників по темах курсу	2 б. за 1 тему
13.	Підготовка мультимедійних презентацій, відео- або скрайб-презентації до теми курсу	3 б.
14.	Виступ з доповіддю на студентській науковій конференції	5 б.
15.	Виступ з доповіддю на студентській науковій конференції в іншому вузі	6 б.
16.	Призове місце в олімпіаді чи конференції	5 б.
17.	Участь у громадських заходах, приурочених історико-релігійній тематиці сьогодення	3 б.
18.	За якісне ставлення до вивчення дисципліни	1– 3 б.

Розподіл балів, що отримують студенти

Поточне опитування та самостійна робота								Підсумковий тест/залік Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				100
50				50				
T.1	T.2	T.3	T. 4	T.5	T.6	T.7	T.8	
2	2	2	2	2	2	2	2	

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методичне забезпечення

1. 06-07-13S Сарнавська О. В. (2023) Силабус навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності»; для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Креативна та цифрова культура», 034 «Культурологія»; [Силабус]. [Електронний ресурс].
2. 06-07-213M Сарнавська О. В. (2023) Методичні вказівки до семінарських занять з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійними програмами «Міжнародні культурні зв'язки та міжкультурні комунікації», «Креативна та цифрова культура» спеціальності 034 «Культурологія» денної та заочної форм навчання. [Методичне забезпечення]. [Електронний ресурс].

Рекомендована література

Базова:

1. Бокань В. Культурологія : навч. посібник для вищих навчальних закладів. К., 2000.
2. Культурологія. Курс лекцій / За ред. А. Баканурського, Г. Краснокутського, Л. Спуленко. К., 2004.
3. Культурологія / Під заг. ред. Горбача Н. Львів, 2005.
4. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : навч. посібник. Вид.2-ге. / За ред. А. Яртися , В. Мельника. Львів : Світ, 2021.
5. Подольська Є., Лихвар В., Іванова І. Культурологія : навч. посібник. К. : Центр навч. л-ри, 2003.

Допоміжна

1. Культурологія. Хрестоматія / Сост. П. Гуревич. М., 2000.
2. Короткий енциклопедичний словник з культури / За ред. М. Корінного, В. Шевченка. К., 2003.
3. Білик А., Думасенко С. Мистецтвознавство ХХ ст. Хрестоматія-Довідник. Одеса : Гельветика, 2021. 424 с.
4. Годж, С'юзі. Коротка історія мистецтва. Львів : Видавництво Старого Лева, 2021. 224 с.
5. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. За загальною редакцією Стівена Фартінга. Харків : Vivat, 2021. 576 с.
6. Коневич, Ольга. Культурологія. Тернопіль, Bohdan Books, 2022. 88 с.
7. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура. Київ, Центр учбової літератури, 2019. 584 с.
7. Левчук Л., Панченко В., Шинкаренко О. Історія світової культури. Центр учбової літератури, 2021. 400 с.
8. Культуротворчі виміри людини у сучасному універсумі. Ліра-К, 2019. 380 с.
9. Москвічова Ю. О. Історія мистецтв у контексті світової культури. Том 1. 2021. 292 с.

10. Москвічова Ю. О. Історія мистецтв у контексті світової культури. Том 2. 2021. 278 с.
11. Москвічова Ю. О. Історія мистецтв у контексті світової культури. Том 3. 2021. 180 с.
12. Рафальський О. О., Калакура Я. С., Коцур В. П., Юрій М. Ф. Антропологічний код української культури і цивілізації. У 2-х кн. Кн.1. К.: ППіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2020. 432 с.
13. Сабадаш Ю. С. Культурологія. Ліра-К, 2021. 216 с.
14. Сабадаш Ю. С., Нікольченко Ю. М. Культурологія. Практикум. Ліра-К, 2022. 118 с.
15. Сучасна культурологія. Актуалізація теоретико-практичних вимірів / Редактор Сабадаш Ю. С. Ліра-К, 2019. 307 с.

Інформаційні ресурси

1. Learning About Art — Google Arts & Culture. URL: <https://artsandculture.google.com/project/learning-art>
2. Modern and Contemporary Art. URL: <https://www.metmuseum.org/about-the-met/collection-areas/modern-and-contemporary-art>
3. Науковий журнал «Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв». URL: <http://journals.uran.ua/visnyknakkim>

4. Збірник наукових праць «Культурологічна думка»
URL: <https://www.culturology.academy/>
5. Культурологія : підручники. URL:
<http://pidruchniki.ws/kulturologiya/>
6. Культурологія. Історія культури. URL: <http://www.info-library.com.ua/books.html>
3. Електронні підручники по
Культурології на сайті: westudents.com.ua
7. Національна парламентська бібліотека України. Електронна
бібліотека культура України. URL:
<http://elib.nplu.org/view.html?&id=124>
8. Лекції з історії світової та вітчизняної культури. URL: <http://readbookz.com/books/210.html>
9. litopys.org.ua/krypcult
10. www.culturalstudies.in.ua
11. www.book-ye.com